

איש חי
רוב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1187

מסכת חגיגה י"א - י"ז ♦ עדויות ג', ב' - ג', ח'

בס"ד, י"ט אדר א' תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ כל המסתכל בשלשה דברים עיניו כהות
- ♦ החלק השלישי של מסכת חגיגה
- ♦ היוצרות הטומאה
- ♦ מקבלי הטומאה
- ♦ דרגות הטומאה

- ♦ המפליג בים מכניס עצמו לסכנה, מדוע מברך?
- ♦ סכנה ממחשבת התבודדות

- ♦ הדרשה שנישאה לאחר מלחמת העולם השנייה
- ♦ האם רבי עקיבא בירך "הגומל?"
- ♦ המכניס עצמו לסכנה
- ♦ תורם אבר צריך לברך "הגומל?"

דף יד/א עקיבא מה לך אצל הגדה

הדרשה שנישאה לאחר מלחמת העולם השנייה

את הדברים הבאים נשא הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל אחר מלחמת העולם השנייה באסיפת רבנים, בהמריצו אותם להכנס לעובי הקורה ולהשתקע בלימוד התורה כדי להכריע בשאלות הלכתיות סבוכות שהמלחמה הותירה אחריה.

בגמרתנו מובא, כי פעם אירע שרבי עקיבא אמר דברי אגדה. הגיב רבי אלעזר בן עזריה בתקיפות: "עקיבא! מה לך אצל הגדה?"

השאלה המתבקשת היא, מה בכך שעסק בדברי אגדה, וכי אינם תורה? הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל הסביר, כי תמיהה-הוראה זו נבעה ממאורעות השעה.

כידוע, הוראת הלכה היא החלק הקשה ביותר בלימוד התורה, מפני שפסיקת הלכה שגוייה, מביאה לידי מכשול ואיסורים. אחריות כבדה רובצת, איפוא, על כתפיו של המורה הלכות בישראל.

רבי עקיבא מצויין פעמים רבות בתלמוד בגדלותו המיוחדת בתורה ובידיעתה (גיטין ס"ז ועוד). אותה תקופה היתה עת צרה ומצוקה קשה לישראל. האוייבים שלטו בגופם ובממונם, גזרו גזירות חמורות, החריבו את בית המקדש ודם יהודים נשפך כמים, עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא מתו, ולבסוף הומת רבי עקיבא עצמו במיתה משונה, עם עשרה הרוגי מלכות.

בעל "מנחת יצחק" מלקט מן הש"ס דוגמאות של גזירות ומאורעות שהתרחשו באותה תקופה ועוררו נידונים הלכתיים סבוכים, ביניהם: במסכת שבת (מ"ט) דנה הגמרא בגזירת האוייבים, כי המניח תפילין ינוקר מוחו. במסכת יבמות (ב/סג) עוסקת הגמרא בגזירת השחיטה. במסכת מעילה (יז/ב) מביאה הגמרא את גזירת האוייבים לבלתי שמור שבת, מילה והלכות טהרת המשפחה. במסכת בבא בתרא (ט) אומר רבי ישמעאל, כי מפני שפשטה מלכות רומי וגוזרת גזירות קשות על ישראל, התעוררה שאלה אם עדיף שלא לשאת נשים ולהוליד צאצאים לעולם שכזה. ועוד.

דבר העורך

פתקית צהובה

רגשות עזים הציפו אותם באחת.

הוא עמד על הסולם הגבוה, ממשש באצבעותיו את הברד האפרפר עם הפסים הלכנים שחצו אותו לאורך ולרוחב. כך הלכו פעם, הוא נזכר בערגה באותם ימים, לפני ארבעים שנים.

ערב פסח.

זה שנים שלא ניקו ולא סידרו את הארון העליון בצד שמאל. הילדים פרחו מזמן מהקן, הנכדים לא נמצאים יותר מידי שעות בביתם ואינם מספיקים להגיע עד לארון הגבוה, למעלה, וכך חלפו להם ערבי פסחים אחר ערבי פסחים, בלא שיד אדם נגעה בבגדים שבארון העליון. הפסח הזה החליטו לעשות 'סדר' גם למעלה, הוא פתח את הדלת. החריקה הצורמת היתה כמעין צפירת ברוך-הבא-אל-העבר.

הם העבירו את עיניהם מימין לשמאל, והתבוננו בהתרגשות בתכולה. עניבות רחבות כמפה; חגורות

לעילוי נשמת

מרת **רבקה (אריקה) יעקבסון** ע"ה ב"ר יהודה ז"ל

נלב"ע י"ט באדר תשס"ד **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** הי"ו

לעילוי נשמת

מרת **שאשא מלכה ג'ייקובס** ע"ה

בת הרב מנחם מנדל דסקל ז"ל

נלב"ע כ"ג באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הודיה דבורה טרנר ז"ל

בת יבדלחט"א ר' דניאל הי"ו

נלב"ע כ"ג אדר תשע"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל

בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה הי"ו

נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו הר"ר **דוד ומרת זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

לעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי שלום לויטס** ז"ל ב"ר מאיר ז"ל

נלב"ע י"ח באדר א' **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

טען, איפוא, רבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא, כי בשנים טרופות שכאלו, עליו ליטול על כתפיו את אדרת הוראת ההלכה כדי שלא תשתכח תורה מישראל.

דף יד/ב רבי עקיבא יצא בשלום

האם רבי עקיבא בירך "הגומל"?

שאלה מעניינת מאד התעוררה לרבי אליעזר נחום, מגדולי הדור בתקופת החיד"א.

גמרתנו מספרת כי "ארבעה נכנסו לפרד"ס", דהיינו: ארבעה מגדולי ישראל עסקו בעניינים רוחניים גבוהים ביותר, שרש"י מגדיר את העיסוק בהם כ"עליה לרקיע על ידי שם". שלשה מהם ניזוקו, ורק רבי עקיבא נותר בריא ושלם.

האם רבי עקיבא בירך ברכת "הגומל"?

בטרם נשטח את צדדי הדיון נציין דבר מרתק שכותב רבי אליעזר נחום אגב כתיבת הדברים: שאלה זו "התעוררה" לו ב...חלום הלילה, ולא עוד אלא שהוא חלם כי הוא שואל אותה לפני ידידו ורעו רבי יצחק זרחיה אזולאי, אביו של החיד"א, ששמעה ולא ענה. לפיכך בבוקר הוא הריץ אליו את השאלה בכתב...

המכניס עצמו לסכנה: צדדי הדיון הם: מחד, הן רבי עקיבא ניצל מסכנה מוחשית ועליו לברך הגומל. מאידך גיסא, שמא ברכת הגומל נתקנה עבור אדם שהתרגשה עליו סכנה, ולא לאדם שהכניס עצמו במודע לסכנה!

תורם אבר צריך לברך "הגומל"? מאות שנים אחר כך השאלה הפכה אקטואלית גם עבור אנשים התורמים אבר מגופם כדי להציל את הזולת, במקרים שבהם הכריע פוסק הלכה כי הם יכולים לעשות כן. הניתוח שנעשה כדי להוציא מגופם את האבר, הוא ניתוח לכל דבר, שחולה העובר אותו מברך הגומל. האם גם על תורם האברים לברך הגומל? מחד, היה בסכנה וניצל, ומאידך גיסא, הן הכניס עצמו במודע לסכנה זו.

המפליג בים מכניס עצמו לסכנה, מדוע מברך? בשאלה כבדת משקל זו עסק הגאון רבי אליעזר יהודה ולנדברג זצ"ל (שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן כ"ה פרק כ"ג), המציין, כי אל תעלה בלבנו תמיהה: מדוע המפליג בים מברך הגומל? הרי מעצמו נכנס לסכנת הסערות, במה שונה הוא ממי שהכניס עצמו לסכנה? ובכן, מאחר שדרך העולם שהמבקש לעבור ממקום למקום צריך לעיתים לעבור במקום סכנה, הרי שאין זה נחשב כמי שהכניס את עצמו לסכנה שלא לצורך, שהרי כך דרך העולם. נידונינו הוא, איפוא, אם מי שהכניס את עצמו לסכנה שלא לצורך עצמו, בדבר שאינו מחוייב בו, צריך לברך הגומל.

בשאלה זו הביעו את דעתם שני הגדולים, רבי אליעזר נחום ואביו של החיד"א.

דעת רבי אליעזר נחום היתה, כי אכן על רבי עקיבא היה לברך ולהודות לה' על שלא ניזוק ויצא ללא פגע. לדעתו, גם אברהם אבינו ע"ה שניצל מאור כשדים; דניאל שיצא מגוב האריות; חנניה מישראל ועזריה שניצלו מכבשן האש - כולם נתנו שבח והודאה להקב"ה, ואף משה רבינו כשריד ממרום. אמנם, אין מן המוכרח שברכו "הגומל" דוקא, שכן, אברהם, יצחק, משה, דניאל וחנניה מישראל ועזריה קדמו לאנשי כנסת הגדולה שתקנו את הברכות והתפילות, ובזמנם כל אדם היה מתפלל כפי 'צחות לשונו' [יתכן גם, הוא אומר, שאברהם בירך את ברכת "מגן אברהם"...].

לעומתו דעת רעו, רבי יצחק זרחיה אזולאי, כי כל אלה לא ברכו כלל. אין אדם מברך אלא בצרה שבאה לו בעל כרחו ושלא מרצונו.

סכנה ממחשבת התבודדות: טענה נוספת העלה רבי יצחק זרחיה אזולאי, כי מקרה כשל רבי עקיבא אינו כלול בברכת "הגומל" כלל, שכן, הרי ודאי אין מדובר ב"פרדס רימונים", אליו נכנסים בשתי רגליים. במפרשים נאמר שהכוונה היא שהתבודדו בעניינים גבוהים ובמעשי מרכבה, ומתוך כך הסתכנו. לדעתו, לא נתקנה ברכת "הגומל" על סכנה הבאה במחשבות התבודדות. על פרט זה חולק רבי אליעזר נחום בתוקף רב. ודאי ודאי שרבי עקיבא ברך "הגומל" כאשר יצא בשלום, אף אם הסכנה היתה אמורה לבוא רק מתוך מחשבה והתבודדות, שהרי אפילו על שנת הלילה, שהיא כעין מיתה, תקנו חז"ל את ברכת "המחזיר נשמות לפגרים מתים". הרי לנו כי אין מברכים הגומל רק על סכנה הבאה במאורע גדול ומיוחד.

בסיום דבריו מסכם בעל ציץ אליעזר, כי תורם אברים לא יברך "הגומל", ולכל היותר יברך ללא שם ומלכות [ראוי לציין, כי הדיון הוא לפי הפוסקים הסוברים שכל מי שהיה בכלל סכנה ויצא ממנה, מברך "הגומל". ראה שולחן ערוך או"ח סימן ר"ט סעיף ט', ובמשנה ברורה עם ס"ק ל"ב].

דף טז/א כל המסתכל בג' דברים עיניו כחות בקשת ובנשיא ובכהנים

כל המסתכל בשלשה דברים עיניו כהות

סוגייתנו מונה שלשה דברים שיש בהם מזיו השכינה ולפיכך אסור להסתכל בהם, והמסתכל - עיניו כהות. שלשת הדברים הללו הם:

קשת - עליה נאמר (יחזקאל א/כח): "כִּמְרֵאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּעֵינֵי בְּיָוִם הַגְּשָׁמִים כִּן מְרֵאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מְרֵאֵה דְמוֹת כְּבוֹד ה'".

נשיא הסנהדרין - עליו נאמר (במדבר כז/כ): "וְנִתְּתָהּ מִהוֹדֶךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל".
כהנים בעת ברכת כהנים - לפי שהשכינה שורה על ידיהם בעת הברכה.

אמיתיות, שלהן תפקיד אחד בלבד, להחזיק את המכנסים במקומן, וכך הן נראו; על מסמר חלוד תלה מבוויש תופסן לעניבה, זכר לאותם ימים שבהם כל פריט היה תחום במקומו; שרוכי נעליים שיכולים לשמש כתבל-מנוף. את, היו ימים, הפטירו שניהם באחת. הוא הסית את הכבודה ומאחור נתגלתה במלוא הדרה חליפת החתונה שלו. היא ואין בלטה.

- **תלבש** אותה רגע אחד, בוא נראה.

- "ה לא יעלה עלי".

- "יעלה ויבוא".

חליפת החתונה. שנים לבש אותה בשמחות ובאירועים חגיגיים. היא מתנוססת בכל התמונות שהונצחו בביריות שערך לילדיו, עד הבר מצווה של הבן הבכור. ידיו בלשו בהתרגשות בכיסים, ואצבעותיו נכחות נתקלו בדבר מה. הוא נזקק ללחלחן כדי לשלוף את פתקית הנייר הצהובה, שנשאה עמה ניחוח מוכר של... הסנדלר משכונתם הוותיקה.

הפתק הצהוב, המוכתם בשיירי דבק נעליים, נשא בקפלי חוב עתיק: "נעלי גבר. החלפת עקבים. תפירה קדמית. חיזוק חורי השחלת השרוכים. 3 ל". שולם". בשולי הפתק התנוססה חתימתו הרבתנית של הסנדלר, משל היה מולך על שבע ועשרים ומאה מדינה.

כלא אומר ודברים הוא פשט את חליפת החתונה, והשניים עלו על אוטובוס המוביל אל שכונת מגוריהם הקודמת. עץ התות נכרת זה מכבר. מגרש הגרוטאות נושא על גביו דירות מגורים מעל דלתות זכוכית מבריקות, שבתוכן מתרוצצים קונים ומוכרים בערבוביה, וביתו של רב הקהילה הפך זה מכבר לחנות חמוצים מצליחה.

הם עברו ברחוב 'שלהם'. כמעט לא זיהו את דירתם. הבניין הוקף מכל עבר בגזוזטראות מתכת. על גבו נישאו בחדווה עוד שתי קומות שזקפו אל השמים חרטום עץ גדוש דודי שמש, והגינה הנינוחה אותה טיפחו בחדווה, היתה עתה מוקפת בחומות לבנים אפרפרות.

בקצה הרחוב עוד שכנה המכולת השכונתית, אך השלט המוכר עם הסמל של "שָׁמֶן", התחלף זה מכבר בשלט ניאון מהבהב. הם לא אמרו דבר. כמעט הניפו את כפות ידיהם בתנועת השלמה של אכזבה, כשלמראה הגיל גילו כי הסנדלריה על מקומה עומדת. **אותו** שלט, עם שגיאת הכתיב הנושנה, של הסנדלר שעלה מהיכן שעלה: "טיקון נעליים תוך שעתיים". "טיקון, שטיקון, מה זה משנה?" היה הסנדלר גונח בחיוך שהפך לסמלו, "העיקר שהנעליים מתקנות. לא כך?".

שעתיים.

הבעייה היתה שלא משנה מתי הגעת אל הסנדלריה, תדיר היה עונה "עוד שעתיים, זה כבר מוכן". גם אם הפקדת בידי האמונות את נעליך היחידות כבר לפני עשרה ימים תמימים. הכל ידעו כי אם לא ימתינו בפתח חדרו ויעמדו על גביו, השעתיים הללו יתמשכו ויתארכו עד אין קץ.

הכניסה אל הסנדלריה היתה מרגשת ביותר. **שרפרי** העץ המהווים כמו המתינו רק להם. את גבם הדואב השעינו על הקיר המושחר והתבוננו בחיבה בפניו הקמוטות של סנדלרם החביב.

- **מאירקה.** אתה זוכר אותנו?

- **נו,** בטח. אתם ההורים של הילד שטבל את אצבעותיו בדבק הנעליים ומרח את פרצופו, לא? הם ניזכרו בחדווה בימים הפיפים ההם, לגלגו עמו שיהיה על דא ועל הא, והסכימו יחדיו, כי מה שהיה שוב כבר לא יהיה. הנעליים כבר לא אותן הנעליים. הסנדלרים כבר לא אותם הסנדלרים, והוא הוסיף בעגמומיות: גם הלקוחות כבר לא אותם לקוחות. פעם היו מתקנים, היום זורקים.

- **מאירקה,** אתה זוכר את הנעליים שהבאנו לך, פעם, פעם, פעם? שאל והניח את הפתק הצהבהב על האימום שהפך לרגלו השלישית של הסנדלר.

- **ודאי** זוכר. הוא סקר את ממלכתו בעיניו המזדקנות, הצביע על מדף גבוה שנשא בגאווה את נעליו, ובתוכן אותו פתק: "נעלי גבר. החלפת עקבים. תפירה קדמית. חיזוק חורי השחלת השרוכים. 3 ל". שולם".

הוא זקף את גוו הרכון, שלף באחת את הנעליים והפטיר: "תבואו עוד שעתיים..."

★ ★ ★

לכל אחד יש את הפתקים הצהובים שלו, עליהם השומות הבטחות גדולות ונצורות שהבטיח לעצמו. עוד כעשרים יום יסיימו את סדר מועד ויתחילו ללמוד סדר נשים, רבים מאד תלו בתקופה זו פתק תזכורת על לוח לבם: "להצטרף ללימוד 'הדף היומי' עם תחילת סדר נשים". אין כל סיבה שלא לממש את התזכורת כבר מעכשיו. היום. נכון. אמצע מסכת חגיגה. אבל מי שדוחה ל"עוד שעתים", אינו יכול לדעת כמה פתקאות צהובות יהיו סדורות לתפארת על שולחן עבודתו, אך בלתי ממומשות.

שיעורי הדף היומי ממתניין לקלוט אתכם באהבה ובחביבה. הכל ערוך ומוכן לכבודכם. כך תזכו גם להשתתף באירועי הסיום המכובדים שייערכו בכל אתר ואתר, תספגו אל קרבכם את אוירת החג והשמחה, ובלב חפץ וצוהל, תתחילו עם המוני בית ישראל בלימוד סדר נשים.

הצלחה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף י"ב כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים.

סעודת גחלים

ישב רבי ברוך מגורליץ ולמד, כשלתע נכנס אחד מחסידיו והפסיקו מלימודו, פנה אליו רבי ברוך ואמר לו: הרי אתה מוזמן לאכילה. תמה החסיד ולא הבין. הסביר לו ר' ברוך, הלא חז"ל אמרו שעל ההפסקה מן הלימוד אוכלים גחלי רתמים, והרי אתה מוזמן לסעודה זו...

דף י"ג/א אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים.

אין לומר לגוי דרשות חז"ל

חז"ל אמרו כי בויכוח בין יהודה ליוסף על אודות

תמיהה רבתי שטחו בפני הרא"ש, הן גמרא מפורשת היא במסכת ברכות (נט/א), כי הרואה את הקשת מברך עליה ברכה. את שאלתו מצטט האבודרהם (עמוד שד"מ): "נשאל הרא"ש, איך מסתכלים בקשת כשמברכים, והא אמרינן בחגיגה, בפרק אין דורשין, 'המסתכל בקשת עיניו כהות'. והשיב: דאין מסתכל כרואה, כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה".

הדברים מופיעים ביתר הרחבה בספר שכתב אחיינו של הרא"ש, רבי משה הכהן, ובשם "ספר חסידים" קראו וכך כתב (אות צ"ט): "שאלו שאלתי לאיש אדוני הארץ, את דודי ורבי הר"ר אשר זצ"ל, איך נוקשים כל העם בפח העבירה בהסתכלות בקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם, והרי אמרו בפרק אין דורשים, שכל המסתכל בקשת אינו חס על כבוד קונו... ועוד, איך מברכים עליו... והלא אי אפשר לברך עליו אלא אם כן יראהו. ענה דודי ואמר לי: כי לשון המסתכל אינו אלא כשמביט בכיון זמן ארוך, למה הוא דומה ולמי ידמהו וישווהו, אבל לישא עיניו ולראות בו כרגע, שפיר דמי. וכן המסתכל בנשים, פירוש שמביט בכוונה".

כלומר, ההבדל בין הסתכלות להתבוננות אינה רק במשך זמן ההבטה, אלא שראייה היא מבט שטחי, בלא תוספת מחשבה, ואילו התבוננות היא בתוספת מחשבה [אגב, ככל הנראה המילה "התבוננות" היא מלשון תבונה. הסתכלות שאליה מתלווה מחשבה].

המלבי"ם (בראשית טו/ה) מגדיר זאת בנוסח הבא: "שיש הבדל בין הבטה לראייה, שההבטה היא שימת לב על הדבר ועיון השכל".

הפוסקים השתמשו בהבחנה זו שבין הסתכלות לראייה, גם לגבי הלכות נוספות. ה"מגן אברהם" (סימן רכ"ה ס"ק כ') כתב לגבי האיסור להסתכל בפניו של אדם רשע, כי דווקא להתבונן בו אסור, אך ראייה בעלמא - מותרת.

החלק השלישי של מסכת חגיגה

השבוע מתחילים ללמוד את החלק השלישי של מסכת חגיגה.

החל מן המשנה האחרונה שבפרק שני ובכל הפרק השלישי, עוסקות המשנה והגמרא בדני טומאה וטהרה.

דיני הטומאה והטהרה רבים ומסועפים. על היקפם ומורכבותם אפשר ללמוד מן העובדה, שסדר טהרות משה סדרי משנה, מכיל מאה עשרים וחמישה פרקים, הנושאים בחובם למעלה מאלף משניות!

כידוע, מסכת חגיגה עוסקת בעיקר בדני הרגלים, ומקצת מדיני הטומאה והטהרה נשנו בה, לפי שבסופם נזכרת קולא בדני טהרה הנוהגת בעת הרגלים (על פי רש"י ד"ה נטמא הגוף). המאירי (בהקדמה למסכת) מפרש, כי דינים אלה נשנים כאן לאור ההלכה ש"חייב אדם לטהר עצמו ברגל" (ראש השנה טז/ב). המשנה שסודרה בסוף הפרק השני ראויה היתה להכלל בפרק שלישי, שכולו דיני טומאה וטהרה, אך רבינו הקדוש, מסדר המשנה, נמנע מלסיים את הפרק השני במשנה הקודמת, בה הוזכרו דברי הצדוקים (תפארת ישראל).

טומאה

המונח "טמא" הוא מלשון מאוס (רש"י סוטה ד/ב ד"ה כל האוכל), שיש להתרחק ממנו. מסוגי הטומאה השונים יש להתרחק, כל טומאה לפי עניינה. בעלי חיים האסורים לאכילה מכונים "טמאים", לפי שיש להתרחק מלאכלם; מצורע מורחק מן המחנה; טמא מת מורחק מבית המקדש, וכן על זו הדרך.

בלשון התורה רווח השימוש בלשון "טומאה" לכל דבר שיש להתרחק ממנו, כאמור, אך בלשון חכמים, המונח "טומאה" מתייחס בדרך כלל לדיני טומאה, כגון, מת ושרץ המטמאים, וכן אדם או חפץ שנטמאו.

היוצרות הטומאה

טומאה יכולה להיווצר מן החי בלבד - אדם ובעלי חיים [למעט טומאת נגעים].

בעלי חיים מטמאים במותם בלבד, ואילו אדם יכול לטמא גם בחייו.

מקבלי הטומאה

שלשה נטמאים במגע עם הטומאה. א. אדם. ב. מאכל ומשקה. ג. כלי.

דרגות הטומאה

קיימות דרגות שונות בטומאה. יש דברים טמאים שבחכם לטמא חפצים הנוגעים בהם, ויש דברים טמאים שאין בטומאתם כדי לטמא אחרים הנוגעים בהם. יש טומאה שהיא מן התורה ויש טומאה שהיא מדרבנן.

בדרך כלל, הדבר הנטמא בעקבות מגע עם טומאה, מקבל דרגת טומאה פחותה מן החפץ ממנו נטמא, וכגון, הנוגע במת, שהוא אבי אבות הטומאה, נעשה אב הטומאה. הנוגע בשרץ, שהוא אב הטומאה, נעשה ראשון לטומאה.

להלן דרגות הטומאה:

א. אבי אבות הטומאה. ב. אב הטומאה. ג. ראשון לטומאה. ד. שני לטומאה. ה. שלישי לטומאה. ו. רביעי לטומאה [קיים מקרה מסויים בו תיתכן דרגת "חמישי לטומאה". ראה רמב"ם הלכות פרה פרק י"ג הלכה ו']. הדרגות מראשון לטומאה ומטה, מכונות גם "וולדות הטומאה".

"אחת לפני
השיעור ואחת
אחרי"

גם הר"ר ישראל, מגיד שיעור
מירושלים לא מוותר.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

הדף היומי

חגיגה י"א-י"ז

י"ט-כ"ה אדר א'

ההבדל הבולט בין אב הטומאה לבין וולדות הטומאה הוא, שאב הטומאה מטמא גם אדם וכלים הנוגעים בו, ואילו וולדות הטומאה מטמאים מאכלים ומשקים בלבד (בבא קמא ב/ב).

טומאת מאכלים

לגבי מאכלים, ככל שקדושתם חמורה יותר הם נטמאים יותר. מאכלי חולין נטמאים רק מראשון לטומאה [אך לא מדרגה פחותה מראשון לטומאה]. ברם, תרומה נטמאת גם משני לטומאה, ואז היא נעשית שלישית לטומאה. ואילו "קדש", כגון, בשר קרבנות ומנחות, הנוגע בשלישי לטומאה, נעשה רביעי לטומאה.

המשנה הראשונה

המשנה הראשונה עוסקת בהשלכות רבות הנובעות מהבדלי דרגות הטומאה של מאכלים שנטמאו. כן היא עוסקת בדיני שמירת המאכלים הקדושים מפני הטומאה, לאור ההלכה שככל שהחפץ קדוש יותר כך יש לשמרו מפני הטומאה. דיני שמירה אלה מכונים "מעלות".

טומאת ידדים

מן התורה אין טומאה חלה על חלק מן הנטמא, אלא או שהוא נטמא כולו, או שאינו נטמא כלל. ברם, חכמים גזרו שהידיים טמאות בדרגת שני לטומאה, עד שייטלון במים או יטבילון במקוה. בכך ביקשו חכמים לשמור על התרומה והקדשים [טומאת ידיים נוצרת מנגיעה בראשון לטומאה - מדין תורה אין אדם נעשה שני לטומאה כלל - או מנגיעה בכתבי הקודש].

"קבלת חברות"

במשנה גם נתוודע לתקנת חז"ל שאדם מישראל, גם המקפיד על שמירת תורה ומצוות, הרי הוא בחזקת טמא ובגדיו מדרס לטהרות, עד שיקבל עליו להזהר מטומאה. קבלה זו מכונה "קבלת חברות", שמקבל על עצמו לנהוג כ"חבר" - תלמיד חכם. טעם התקנה, לפי שאין כל אדם בקי בדקדוקי הלכות וטהרה (רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק י' הלכה א', ופרק י"א הלכה א': עיי"ש בפרטי הלכה זו).

טומאת מדרס

טומאת מדרס קיימת בזב, זבה, נדה ויולדת, שבעת שהם שוכבים או יושבים על כלי המיועד לכך, הוא נטמא, אף על פי שלא היה מגע ישיר בין הטמא לבין הכלי. הכלי נטמא בדרגת "אב הטומאה", ולפיכך במגעו הוא מטמא מן התורה אדם וכלים הנוגעים בו (ראה ויקרא טו/ה וברמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ו' הלכה ו'). "טומאת מדרס" לא מלשון דריסה הרווחת, אלא בא לבטא כי "דריסתו" - הימצאותו על החפץ, היא המטמאת, ואין צורך במגע ישיר בין הטמא לחפץ.

גניבת הגביע, טען יהודה כי "בנימוסין שלנו כתוב ואם אין לו ונמכר בגניבתו, וזה יש לו" (מדרש רבה, בראשית). לכאורה היה לו לומר כי נפסק "ונמכר בגניבתו ולא בכפילו", והרי החזיר את הקרן - הגביע - ואין סיבה למוכרו עבור הכפל. ברם, חז"ל אמרו שאין מוסרים דברי תורה לגוי. בראשונים נאמר שכל זאת רק בתורה שבעל פה ולא בתורה שכתב, ולפיכך לא יכל יהודה לומר לו זאת אלא רק את הפסוק המפורש... (פרדס יוסף, ויגש).

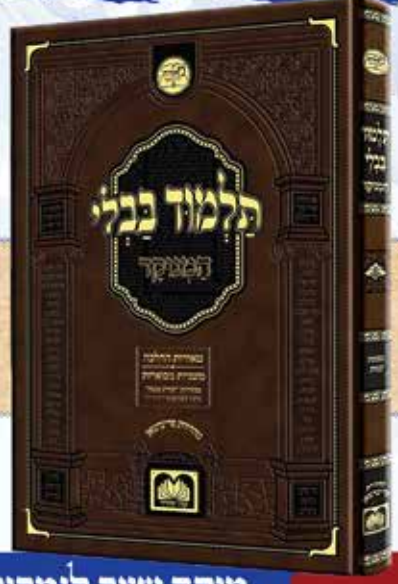
לעילוי נשמת
הר"ר ישראל מרגלית ז"ל
ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב באדר א' תשס"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידינו
הר"ר יעקב מרגלית ומשפ' שיחיו - פרדס חנה

לעילוי נשמת
הר"ר שלמה לוי ז"ל בן לוי ז"ל
ובנו יאיר לוי ב"ר שלמה ז"ל
נלב"ע י"ט באדר תשע"ב
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"צ ר' יעקב מרדכי מרקוביץ ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ה"י באדר ב' תשכ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידינו
הר"ר צבי מרקוביץ ומשפ' שיחיו

מאירים את מסכת יבמות

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

הופיע
מסכת
יבמות

תמונות והמחשבות להבנת הגמרא

לראשונה: מאר מיוחד מפיסק עוק חשק ללומד

• בתוספת טענות בגלין הדף להשלטת לימוד הש"ס • בסוף הכרך נוסף ביאור לטענות - 'מארות המשנה' • להשלטת הלימוד בהלכה למעשה צורף החיבור תפלא 'מאורות ההלכה' הדגשות בתחילת ענין בתוספת

• נוסח הגמרא והנפישים טונה ונתוקן כמיטב המסורת של מהדורות הש"ס של 'עוז והדר' • הגמרא, הרש"י והתוספות מעוקרים ומופסקים בדיוק ובשלמות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת כאבי עיניים

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

לתרומות והנצחות משה טרייטל טל: 03-5775307 | מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333 | פקס: 03-7601020 | E-mail: meorot@meorot.co.il | דוא"ל:

מאורות הדף היומי

